

Kunnan tasevarallisuus ja arvoerot

Mitä tase kertoo päättäjille

Tutkielma Pelkosenniemen kunnan taseesta 31.12.2012

Laatija: Dipl.ekon. Mikael Leskinen
Kuntien takauskeskuksen toimeksiannosta
Toukokuu 2013

Sisällys

▶ Tutkielman tavoite ja rajoitteet	3
▶ Kunnan varallisuus ja sen hoito	5
▶ Yhteenveto	6
▶ Yhteenveto – Pelkosenniemi	8
▶ Yhteenveto kehittämissuosituksista	9
▶ Suositusten perustelut	10
▶ Pelkosenniemen kunnan varat ja muu omaisuus indikatiivisin käyvin arvoin	13
▶ Pelkosenniemen kunnan oma ja vieras pääoma sekä taseen tunnuslukuja	14
▶ Pelkosenniemen varojen arvostuksesta	15
▶ Ehdotus esitystavaksi liitetiedoissa	16
▶ Tutkielman laatijasta	18

Tutkielman tavoite ja rajoitteet

- ▶ Kunnat raportoivat tilinpäätöksissään ilmeisen kattavasti tuloksen muodostumiseen, rahoitukseen, talousarvion ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumiseen sekä investointeihin liittyviä tietoja. Kuntien varallisuudesta esitetään kuitenkin suppeita, lähinnä säännösten mukaisia tietoja.
- ▶ Tämän tutkielman on laatinut dipl. ekon. Mikael Leskinen Kuntien takauskeskuksen toimeksiannosta. Tutkielman tavoitteena oli selvittää olisiko kuntien taloudellisessa raportoinnissa kehitettävää tasetietojen osalta. Hankkeen rajoittamiseksi tutkielmassa on keskitytty tarkastelemaan vain taseeseen liittyvien omaisuustietojen esittämistä.
- ▶ Kunnan tilinpäätöksessä tasevarallisuus ja siitä johdetut tunnusluvut esitetään voimassa olevien säännösten mukaan historiallisiin hankintamenoihin perustuen, joista on vähennetty poistot ja mahdolliset arvonalennukset. Case-esimerkin perusteella liitetiedoissa esitetään hyvinkin suppeasti tietoa mahdollisista piiloarvoista. Taseen omaisuutta ei myöskään ole luokiteltu käyttötarkoituksen mukaisesti. Tutkielmassa onkin esitetty raportoinnin kehittämistä siten, että päättäjät ja kansalaiset saisivat käyttöönsä ajankohtaista tietoa kunnan omaisuuden laadusta ja sen reaaliarvosta sekä näiden tietojen perusteella oikaistusta omavaraisuudesta ja velkaisuudesta pelkkien taseen osoittamien historiallisten tietojen sijaan.
- ▶ Tutkielma perustuu yksinomaan Pelkosenniemen kunnan tasetietojen 2011 ja 2012 läpikäyntiin. Aihealuetta on lähestytty vain yhden pienen ja siten helposti käsiteltävän kunnan kautta, koska työn tarkoituksena oli luoda tasetarkasteluun yksinkertainen menetelmä ja esitystapa, jota voitaisiin käyttää yleisemminkin.

Tutkielman tavoite ja rajoitteet

- ▶ Kunnissa, erityisesti suuremmissa, on oletettavasti omaisuuseriä joiden arvon määrittäminen on monimutkaisempaa ja saattaa edellyttää myös sellaisten erityisasiantuntijoiden käyttöä, joita ei ole käytettävissä kunnan omassa organisaatiossa. Omaisuuden arvonmäärityksen kustannukset voivat tällaisissa olosuhteissa nousta suhteellisen merkittäviksi, ainakin kertaluontoisesti.
- ▶ Muiden kuin kunnan omaisuutta koskevien tasetietojen esittämistä ei ole tarkasteltu tässä tutkielmassa. Mahdollisten jopa merkittävien piiloarvojen tai yliarvojen lisäksi saattaisi rahoitusinstrumenttien sekä esimerkiksi vuokrattujen hyödykkeiden lunastusvelvoitteiden ja johdannaisvastuiden arvostuksella ja taseeseen merkitsemisellä kansainvälisten tilinpäätösstandardien kaltaisella tavalla olla merkittävä vaikutus kunnan omavaraisuudesta ja velkatilanteesta annettavaan kuvaan. Tämä riippuu luonnollisesti kunkin kunnan omasta tilanteesta.

Kunnan varallisuus ja sen hoito

- ▶ Kunnan varallisuus tietyllä hetkellä on seurausta aiemmin noudatetusta politiikasta (verotus, palveluiden laajuus, investoinnit ja velan käyttö). Kunnan muuta omaisuutta voitaneen tarvittaessa – ainakin joiltakin osin – käyttää verotulojen tai velanoton sijaan investointien ja lyhennysten rahoittamiseksi silloin kun tämä katsotaan taloudellisesti tarkoituksenmukaiseksi.
- ▶ Hyvä hallintotapa edellyttää omaisuuden hyvää hallinnointia, riskienhallintaa ja sisäistä kontrollia. Tämä edellyttää systemaattista ja ammattitaitoista lähestymistapaa, jonka osana on tietoisuus omaisuuden laadusta, tarpeellisuudesta ja arvosta. Omaisuuden luokittelu ja arvojen systemaattinen selvittäminen auttaisivat tutkielman tekijän käsityksen mukaan mainittujen päämäärien saavuttamisessa. Tässä suhteessa mallia voitaisiin ottaa edustavien yritysten parhaista käytännöistä.
- ▶ Myös kuntakentässä erilaiset järjestelyt kuten yhdistymiset (tai ainakin teoriassa myös jakautumiset) lienevät yleistymässä. Käsitykseni mukaan asianomaisten päättäjien tulisi hyvän hallintotavan mukaisesti olla riittävän yksityiskohtaisesti perillä myös kunnan varallisuudesta ja sen arvosta. Myös tässä suhteessa voidaan esimerkkejä hakea yritysten toimintatavoista ja parhaista käytännöistä yritysjärjestelyissä.

Yhteenveto

- ▶ Kunnan taloudellisen aseman tarkastelu tilinpäätöksessä nykyisin esitettävien historiallisten tietojen perusteella antaa siitä todennäköisesti vaillinaisen kuvan. Kun varallisuusarvot pitkällä tähtäimellä yleensä ovat kasvaneet ja todennäköisesti kasvavat edelleen, näytetty omavaraisuus on todelliseen tilanteeseen verrattuna yleensä liian alhainen ja velkojen suhde omaisuuteen on liian suuri. Oletettavaa on tosin, että kuntien välillä on tässä suhteessa suurtakin vaihtelua.
- ▶ Käytyjen keskustelujen perusteella näyttää ilmeiseltä, että kunnan tase ja sen sisältö on ainoastaan rajoittuneen keskustelun kohteena. Julkisuudessa taseen osalta esitetään lähinnä tietoja kunnan velan absoluuttisesta määrästä ja velasta per asukas. Kunnan omaisuudesta ja sen käyvästä arvosta ei käsitykseni mukaan käydä säännöllistä keskustelua kuntapäätäjien piirissä.
- ▶ Hyvän tasestrategian muodostaminen edellyttää myös riittäviä perustietoja kunnan omaisuuden käyvistä arvoista ainakin muun kuin omassa käytössä olevan omaisuuden osalta. Tasestrategiaan liittyen aihealueita voisivat olla esimerkiksi: omaisuuden tuotto ja sen merkitys talousarviolle, omaisuuserän likvidiys, mahdollisen vaihtoehtoisen sijoituksen tuotto ja riskit sekä mahdollisuus rahoittaa perusinvestointeja velanoton tai tulorahoituksen sijasta.

Yhteenveto

- ▶ Tutkielman tekijän käsityksen mukaan kuntapäätäjien ajankohtainen tieto kunnan todellisesta varallisuusasemasta sekä sen muussa kuin toiminnan omassa käytössä olevan omaisuuden arvoista ja tuotoista
 - (a) olisi omiaan avustamaan päättäjiä tarkastelemaan kunnan rahoitusta (omarahoitus/velkarahoitus) taloudellisesti objektiiviselta pohjalta;
 - (b) edistäisi valistunutta keskustelua kunnan hallinnossa ja päättävissä elimissä kunnan taserakenteesta ja velkarahoituksesta; sekä
 - (c) tehostaisi kunnan omaisuuden hoitoa ja sisäistä valvontaa

Yhteenveto - Pelkosenniemi

- ▶ Pelkosenniemen kunnan osalta arvot perustuvat kunnan virkamieshallinnon itsensä keräämiin tietoihin ja käytettävissä olleisiin arvioihin, joista osa on riippumattomien asiantuntijoiden laatimia. Pelkosenniemen kunnan virkamiesten kanssa keväällä 2013 käydyissä keskusteluissa on lyhyesti ja yleisellä tasolla selvitetty käytettyjen arvioiden perusteita ja kunnan sisäisesti käyttämiä arviointimenetelmiä. Tämän tutkielman tarkoituksena ei ole ollut suorittaa arvonmäärityksiä. Tutkielman tekijä ei ole tehnyt omia arvonmäärityksiään eikä siksi ota mitään kantaa esitettyjen arvojen oikeellisuuteen sinänsä. Tarkastelu ei ole kattanut kaikkia kunnan omaisuuseriä. Kaikista tarkastelluista omaisuuseristä ei ole tässä yhteydessä ollut mahdollista hankkia riittävästi tietoja käsityksen muodostamiseksi käyvästä arvosta.
- ▶ Tutkielman johtopäätöksenä on, että Pelkosenniemen kunnalla on tarkastelluilta osinkin taseessaan useita muussa kuin kunnan omassa käytössä olevia omaisuuseriä, joiden käypä kokonaisarvo on merkittävästi tasearvoa suurempi. Voidaan todeta, että kunnan varallisuudesta ja velkaisuudesta saa tasetietojen valossa saa hyvinkin rajoittuneen kuvan, kun havaitut indikaatiiviset piiloarvot 9,8 milj. eur ovat lähes 90% taseen nimellisestä loppusummasta. Esimerkiksi varoja verrattuna varauksiin ja vieraaseen pääomaan on piiloarvot huomioituna 4,9 x kun ne taseesta johdettuna ovat 2,6 x. Vastaavasti nettovelkojen suhde omaan pääomaan (gearing) on piiloarvot huomioituna 12,5 %, kun se taseesta johdettuna on 30,4 %.
- ▶ Kiitän Pelkosenniemen kunnanjohtaja Erkki Parkkista, kirjanpitäjä Eeva Harjua, teknisen toimen johtaja Panu Leinosta ja kehitysjohtaja Jari Luoma-Ahoa sekä Kuntien takauskeskuksen toimitusjohtaja Heikki Niemeläistä sekä Johanna Hietalahtea hyvästä yhteistyöstä ja hyvistä keskusteluista laatiessani tätä tutkielmaa.

Yhteenveto kehittämissuosituksista

- ▶ Tutkielman laatija on päätenyt seuraaviin kehittämissuositukseen:
 - 1 Kunnan tulisi luokitella omaisuutensa (a) kunnan toiminnan omassa käytössä oleviin sekä (b) muussa käytössä oleviin varoihin mikä olisi omiaan edistämään tietoisuutta muusta omaisuudesta ja sen hoitoa.
 - 2 Muussa käytössä olevien varojen käypä arvo tulisi säännöllisin väliajoin, esim. kerran vuodessa, arvioida ottaen huomioon eri hyödykkeiden osalta epävarmuustekijät ja likvidiys. Hallinnollisen taakan rajoittamiseksi kunnan omassa käytössä olevan omaisuuden uudelleenarvostaminen voitaisiin rajoittaa vain joihinkin erityistilanteisiin, esimerkiksi kuntien yhdistämiskeskusteluihin.
 - 3 Kunnan eri toiminnoista muodostettavan riippumattoman elimen (kollegio/komitea tms.) tehtävänä voisi olla vuosittain vahvistaa arvonnääritykset myös kunnan vuositilin päätöstä ajatellen.
 - 4 Kunnan tilinpäätöskokonaisuudessa tulisi esittää yhteenvetotiedot kunnan omaisuuslajeista (omassa käytössä/muu) sekä muun omaisuuden käyvistä arvoista ja eroista kirjanpitoarvoon verrattuna ("piiloarvot").
 - 5 Taseen tunnuslukuja olisi suositeltavaa täydentää seuraavilla tiedoilla (a) varat ja nettovarat käyvin arvoin/asukas (b) omavaraisuusaste käyvin arvoin/tasearvoin sekä (c) esim. varallisuuden suhde velkoihin ja velkaantumisaste (gearing).
 - 6 Myös esim. Kuntapäätäjän – mobiilisovelluksen / Kuntanavigaattorin sisältämää tietoa kuntien taloudellisesta tilanteesta olisi suositeltavaa täydentää vastaavin tiedoin.

Suosituksen perustelut

Omaisuuuden luokittelu: Kunnan omassa käytössä oleva ja muu omaisuus

Suositus	Perustelut/tarkennukset
1. Kunnan tulisi luokitella omaisuutensa (a) kunnan toiminnan omassa käytössä oleviin sekä (b) muussa käytössä oleviin varoihin	<ul style="list-style-type: none">Omaisuus siirtyisi muussa käytössä olevaksi strategisella päätöksellä. Muutos johtaisi myös arvonmääritykseen.
2. Muussa käytössä olevien varojen käypä arvo tulisi arvioida säännöllisin väliajoin. Arviointi tulisi suorittaa esim. kerran vuodessa soveltuvin osin. Hallinnollisen taakan rajoittamiseksi kunnan omassa käytössä olevan omaisuuden säännöllisiä arvonmäärityksiä ei edellytetäisi.	<ul style="list-style-type: none">Arvioissa tulisi noudattaa riittävää varovaisuutta ja ottaa huomioon eri hyödykkeiden osalta tyypilliset epävarmuustekijät ja likvidiys.Tarpeen mukaan arvonmääritys tulisi tehdä joko riippumattomien asiantuntijoiden toimesta tai kunnan omana työnä.Valmistelussa tulisi käyttää riittävää asiantuntemusta.
3. Kunnan eri toiminnoista muodostettavan riippumattoman elimen (kollegio/komitea tms.) tehtävänä olisi vuosittain vahvistaa arvonmääritykset ja seurata omaisuuden hoitoa.	<ul style="list-style-type: none">Toiminta edistäisi omaisuuden hallinnointitaidon lisäämistä.Kollektiivinen toiminta lisäisi objektiivisuutta ja tehostaisi sisäistä valvontaa.

Suosituksen perustelut

Taloudellinen raportointi

Suositus	Perustelut/tarkennukset
<p>4. Kunnan tilinpäätöskokonaisuudessa tulisi esittää yhteenvetotiedot kunnan omaisuuslajeista käyvin arvoin ja eroista kirjanpitoarvoon verrattuna ("piiloarvot").</p> <p>Esittämisaikaksi sopisi esimerkiksi toimintakertomus tai liitetiedot, jolloin esitetyt tiedot olisivat myös tilintarkastuksen kohteena.</p> <p>Mahdollisten yliarvojen osalta kirjanpitosäännökset edellyttävät arvonalennuskirjausta.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Raportointi käyvistä arvoista muun omaisuuden osalta lisäisi avoimuutta ja antaisi kuntapäätäjille ja yleisölle säännöllistä tietoa kunnan todellisesta varallisuusasemasta, mikä on tärkeää sekä sisäisen valvonnan että esim. kuntaliitosneuvottelujen yhteydessä.• Nykyisten kirjanpitosäännösten kannalta ajatellen kyseessä on pakollisten tietojen täydentäminen vapaaehtoisilla tiedoilla, joiden perusteena voisi olla "oikeiden ja riittävien" tietojen antaminen.• Kunnan päättävälle elimille voitaisiin tarvittaessa antaa yksityiskohtaisempaa tietoa kohteista ja niiden arvoista.• Tilinpäätöstä ja toimintakertomusta varmentaisivat erittelyt, joista ilmenisivät hyödykekohtaiset käyvät arvot ja niiden perusteet (laskelmat, kassavirtataulukot, arvonmääritysraportit jne) .

Suosituksien perustelut

Kuntapäätäjät - sivusto

Suositus	Perustelut/tarkennukset
5. Taseen tunnuslukuja olisi suositeltavaa täydentää esimerkiksi seuraavilla tiedoilla (a) varat ja nettovarat käyvin arvoin/asukas (b) omavaraisuusaste käyvin arvoin/tasearvoin sekä (c) esim. varallisuuden suhde velkoihin ja velkaantumisaste.	<ul style="list-style-type: none">Uusien tunnuslukujen esittäminen täydentäisi ja suhteuttaisi kunnan päättäjien ja yleisön sekä median toimesta käytävää keskustelua kunnan velkatilanteesta tuomalla esiin myös omaisuusulottuvuuden ja omaisuudesta johdetun velanhoitokykyaspektin.
6. Kuntapäätäjät – sivustoa olisi suositeltavaa täydentää kohdan 5. mukaisin tiedoin	<ul style="list-style-type: none">Kun foorumilla esitetään julkisesti vain kunnan asukaskohtainen velkaisuus, olisi oikean kokonaiskuvan saamiseksi tarpeen täydentää informaatiota myös omaisuuden arvoilla ja nettovaroilla per asukas.

Pelkosenniemen kunnan varat ja muu omaisuus indikatiivisin käyvin arvoin

2012 1000 EUR	Kirjanpito- arvo	Josta omassa käytössä oleva omaisuus		Muun omaisuuden kirjanpito- arvo	Muun omaisuuden indikatiivinen käypä arvo *)	Piiloarvo (ilman lask veroa) *)		Tase, muu omaisuus käyvin arvoin
Aineettomat oikeudet	39	39						39
Maa- ja vesialueet	870	792		77	2 722	2 645		3 515
Rakennukset	2 153	1 740		413	669	256		2 409
Osakkeet ja osuudet	1 680	793		886	7 802	6 916		8 596
Muu käyttöomaisuus	2 337	2 337						2 337
	7 079	5 701		1 376	11 192	9 816		16 895
Pitkäaikaiset lainasaamiset	2 447	2 490						2 447
Muut pitkäaikaiset saamiset	173	173						173
Toimeksiantojen varat ja lyhytaikaiset saamiset	482	504						482
Rahavarat	889	1 221						889
	3 991	4 388		0	0	0		3 991
Taseen loppusumma	11 070	10 089		1 376	11 192	9 816		20 886

*) Huomioitava, että arvonmäärityksiä ei ole tehty tätä tutkielmaa varten. Eräiden omaisuuserien osalta käytettävissä olleet tiedot ovat olleet puutteellisia, mistä johtuen indikatiivista kirjanpitoarvosta poikkeavaa arvoa ei ole voitu ilmaista.

Pelkosenniemen kunnan oma ja vieras pääoma sekä taseen tunnuslukuja

2012 1000 EUR	Kirjanpito- arvo	Piiloarvo (ilman lask veroa)	Tase, muu omaisuus käyvin arvoin
Oma pääoma	6 810	9 816	16 626
Pakolliset varaukset	136		136
Toimeksiantojen pääomat	19		19
Lainat	2 959		2 959
Muut velat	1 146		1 146
Varaukset ja vieras pääoma yht	4 260		4 260
Taseen loppusumma	11 070		20 886
Taseen tunnuslukuja			
Omavaraisuusaste	61,5 %		79,6 %
Varat / varaukset ja vieras pääoma	2,6		4,9
Lainakanta (korolliset velat)	2 959		2 959
Nettolainakanta (korolliset velat - rahavarat)	2 070		2 070
Velkaantumisaste (gearing)	30,4 %		12,5 %
Asukasmäärä	960		960
Bto-omaisuus / asukas	11,531		21,756
Nettovarallisuus (oma pääoma) / asukas	7,094		17,319
Lainakanta / asukas	3,082		3,082
Nettolainakanta / asukas	2,156		2,156

*) Huomioitava, että arvonmäärityksiä ei ole tehty tätä tutkielmaa varten. Eräiden omaisuuserien osalta käytettävissä olleet tiedot ovat olleet puutteellisia, mistä johtuen indikaatiivista kirjanpitoarvosta poikkeavaa arvoa ei ole voitu ilmaista..

Pelkosenniemen varojen arvostuksesta

- ▶ Pelkosenniemen osalta muun kuin kunnan omassa käytössä olevan omaisuuden piiloarvo muodostuu pääosin osakkeisiin ja osuuksiin merkityistä energiayhtiöosuuksista, joiden hankintameno on vain murto-osa niiden indikaatiivisista käyvistä arvoista. Keski-Lapin Voima Oy:n osakkeista on huomioitu kirjanpitoarvo tarkempien tietojen puuttuessa.
- ▶ Toinen merkittävä omaisuuserä on kunnan tonttivaranto, joiden hankintameno on alhainen, mutta jonka arvoa on kasvatettu aktiivisella kaavoitus- ja tonttipolitiikalla.
- ▶ Metsävarojen arvona on käsitelty kirjanpitoarvoa, paitsi kunnan osuutena eräästä alueen yhteismetsästä viitteellistä verotusarvoa, koska metsä- ja mahdollisten muiden luonnonvarojen arvonmääritys edellyttäisi tarkempaa tutkimista.
- ▶ Vuokrattujen tonttien ja puuteollisuushallin arvostus perustuu tutkielman tekijän subjektiiviseen arvioon. Näiden osuus kunnan varallisuudesta on vähäinen. Sahahallin ja kuivaamon osalta on käytetty kirjanpitoarvoa.
- ▶ Kunnalla on eräitä muita yhteisöosuuksia, jotka eivät varsinaisesti ole kunnan omassa käytössä. Alueen kuntien yhteiset tietotekniikka- ja matkailupalveluyritykset ovat kuntaa tai alueen liiketoimintaa palvelevia strategisia sijoituksia, joiden kirjanpitoarvo on hyvin vähäinen ja joiden mahdollista piiloarvoa ei tämän tutkielman yhteydessä ole tarkemmin selvitetty.
- ▶ Edellä mainittu koskee myös kunnan omistamia asunto- ja kiinteistöyhteisöosuuksia, joiden osalta laskelmissa on myös käytetty niiden kirjanpitoarvoa sellaisenaan. Kuntayhtymäosuudet ovat selkeästi kunnan omaa toimintaa palvelevia, minkä johdosta niiden mahdollista piiloarvoa ei myöskään ole selvitetty.

Ehdotus esitystavaksi liitetiedoissa 1/2

- ▶ Käypien arvojen vaikutus voitaisiin esittää taulukkona tilinpäätöksen liitetiedoissa esim. seuraavasti, täydennettynä selostuksella merkittävien erien sisällöstä ja tarpeellisin varaumin.

Merkittävät tase-eräkohtaiset kirjanpitoarvon ja indikatiivisen käyvän arvon erot ja niistä johdetut tunnusluvut					
2011 1000 EUR	Kirjanpito- arvo	Josta muussa kuin kunnan omassa käytössä	Muun omaisuuden indikatiivinen käypä arvo	Kirjanpitoarvon ja käyvän arvon ero	Tase, muu omaisuus indikatiivisin käyvin arvoin
Maa- ja vesialueet	870	77	2 722	2 645	3 515
Rakennukset	2 153	413	669	256	2 409
Osakkeet ja osuudet	1 680	886	7 802	6 916	8 596
Yhteensä				9 816	
Oma pääoma	6 810			9 816	16 626
Taseen tunnuslukuja					
Omavaraisuusaste	61,5 %				79,6 %
Varat / vieras pääoma	2,6				4,9
Velkaantumisaste (gearing)	30,4 %				12,5 %
Bto-omaisuus / asukas	11,531				21,756
Nettovarallisuus (oma pääoma) / asukas	7,094				17,319
Lainakanta / asukas	3,082				3,082

Ehdotus esitystavaksi liitetiedoissa 2/2

- ▶ Esimerkki varaumasta: Taulukossa esitetyt muuhun omaisuuteen kuuluvien hyödykkeiden viitteelliset käyvät arvot ja niiden perusteella lasketut tunnusluvut perustuvat kunnan hallintovirkamiesten varovaiseen käsitykseen kohteiden mahdollisesta käyvästä arvosta ottaen soveltuvien osin huomioon kohteiden likvidiys ja myyntikelpoisuus. Maa-alueiden osalta arvioinnissa on tukeuduttu mm. alueella tehtyihin kauppoihin tai arvonmäärityksiin ja kunnanvaltuuston päätöksiin myyntihinnoista. Käytetyt arviot saattavat poiketa mahdollisesti realisoituvista arvoista merkittävästi. Laskennallisia veroja ei ole huomioitu, koska sellaisten ei arvioida realisoituvan. Merkittävin osa piiloarvoista muodostuu kunnan energiayhtiöosuuksista (Koillis-Lapin Sähkö Oy ja Itä-Lapin Energia Oy).

-
- ▶ Tutkielman laatija, dipl. ekon. Mikael Leskinen, on vuodesta 1982 eläkkeelle siirtymiseensä asti toiminut KHT-tilintarkastajana Deloitte & Touche Oy:n palveluksessa (2005-2012) ja sitä ennen KPMG Oy Ab:n palveluksessa (1982-1990 sekä 1998-2005). Uransa aikana Mikael Leskinen on toiminut tilintarkastajana ja neuvonantajana useilla toimialoilla pörssiyrityksistä perheyrietyksiin pääpainon ollessa rahoitus- ja kiinteistötoimialan yrityksissä, mukaan lukien Keva ja Kuntien takauskeskus.